

Literatura

- Nerudová, Z. 2008: Sídlní strategie v oblasti Krumlovského lesa ve starší době kamenné. *Památky archeologické* XCIX, 5–34. Dostupné také z: <https://lurl.cz/Jut7N>.
- Valoch, K. 1974: Nové kolekce ve sbírkách ústavu Anthropos Moravského muzea. *Přehled výzkumů* 1973, 9–14, tab. 1–6.
- Valoch, K. 2011: Trboušany IIB: Eine mittelpaläolithische Oberflächenfundstelle im Raume des Kromauer Waldes in Südmähren (Tschechien). *Anthropologie. International Journal of Human Diversity and Evolution* XLIV(1), 21–57.

Summary

A collection of the Middle Paleolithic chipped industry including a leaf point fragment, a bifacial knife, sidescrapers and a hammerstone (Fig. 40) was found in Trboušany (Brno-Country District) in 'Štesle' field (Trboušany IIB).

Petr Šmacha

Tvarožná (okr. Brno-venkov)

„Nad Raketnicí“; Tvarožná I.

Aurignacien. Sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos.

Lokalizace: S-JTSK: -586796, -1160468

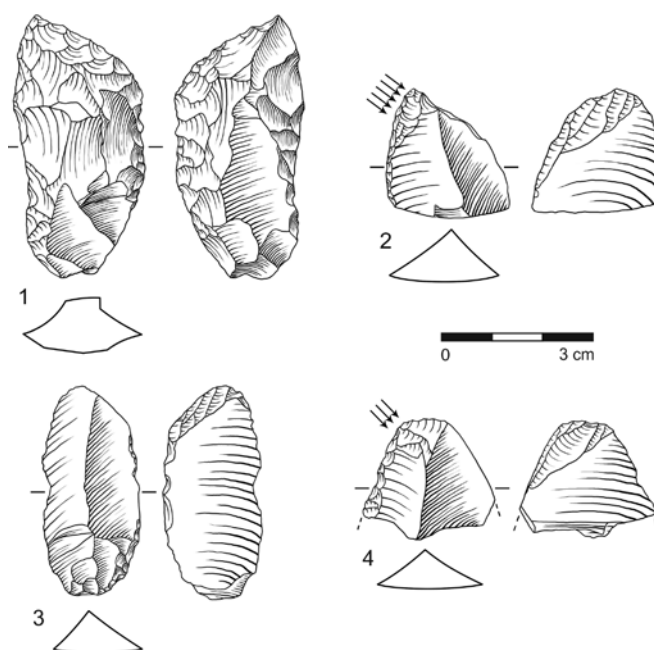
Dne 23. 6. 2022 byl do Ústavu Anthropos, Moravské zemské muzeum (MZM), předán soubor nálezů meziválečného sběratele J. Lavického, uchovávaný do té doby na Ústavu pro archeologii Univerzity Karlovy (UK). Jak se tam nálezy dostaly, není jasné. Josef Lavický pocházel z Tišnovska, takže někdejší archeolog muzea v Třebíči O. Kos, rovněž tišnovský rodák, ještě mohl u jeho příbuzných zajistit badatelův nálezový deník a předat jej do Ústavu Anthropos. Ač byl Lavický majorem československé armády, cítil se být Němcem, a také jeho poznámky jsou vedeny v němčině. S tím možná souvisí předání druhé části jeho sbírky na pražskou fakultu, řízenou za protektorátu prof. L. Zotzem. První část se dostala do sbírek Diluviálního oddělení MZM, kam byla převedena z Oddělení moravského pravěku (protokol z 19. 12. 1936), další část se do MZM dostala zřejmě z poválečných konfiskací, které zajišťoval J. Skutil. Ten sběry z Tvarožné uvedl do literatury (Skutil 1949) s tím, že lokalitu objevil J. Lavický roku 1936. Předměty vyobrazené v článku jsou uloženy v Moravském zemském muzeu (Ústav Anthropos) a později byly pojety do studie K. Valocha (1976). Ve zmíněném předávacím protokolu z roku 1936 tedy lokalita Tvarožná ještě nefiguruje, i když je pravděpodobné, že tu již sbíral velatický rolník T. Ondráček, jehož synové poté shromáždili převážnou část nálezů. Některé Lavického materiály se sice asi dostaly i do Archeologického ústavu v Brně (s materiály J. Skutila?), ale dnes by mělo být vše soustředěno v MZM. V kolekci předané nyní z UK dominuje Tvarožná spolu s Orechovem I (několik kg průvodní industrie bez nástrojů, sáček debitáže též z lokality IV – „Kabatů“) a Sílůvkami I (viz patřičná hesla výše).

Soubor přímo označený jako Tvarožná sestává ze 14 jádrových kusů, 14 úštěpů, 27 zlomků čepelí, a dvou desítek zlomků a odštěpků. Hojně jsou v něm zastoupené retušované nástroje: 14 vesměs čepelových škrabadel, z toho čtyři vysoká (žádné vyčnělé), 20 neaurignacienských rydel včetně plochých, 12 rydel aurignacienských, pět retušovaných čepelí, dvojité pazourkové drasadlo, tři úštěpy s vruby a zoubky, dva odštěpovače a nepravidelný listovitý hrot z pazourku (obr. 41: 1). Ze

zmíněných rydel aurignacienského typu je devět klínových, dvě na retušované hraně a jedno na přirozené plošce. Opozitní úder je ve dvou případech ještě dodatečně přeretušován (obr. 41: 2). Ze zvláštních pozdních variet se vyskytlo rydlo typu Kohoutovice (obr. 41: 2), jinak je patrně vedení rydlových úderů do ventrální plochy (obr. 41: 3). Josef Lavický shromažďoval i hrubé suroviny, z nichž jsme ponechali dva úštěpy, čtyři jádra (velké počátkové, ploché jednodstavné na úštěpy, tlusté diskovité a vytěžené), vše z drahanských křemenců.

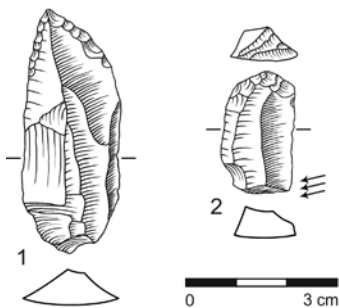
Další sáček C17/9 byl označen jako „Tvarožná?“. Obsahuje 120 odštěpků a zlomků, 30 úštěpů, 25 čepelí (příp. čepelek) a jediný nástroj, jímž je rydlo typu Kohoutovice, vytvořené bez protiúderu na pazourkové čepeli (obr. 41: 4). Soubor proto nepochybně pochází rovněž z lokality Tvarožná I, čemuž nasvědčuje i totožné surovinové složení. To je v tomto případě ovšem velmi neobvyklé. Zatímco ve všech dosavadních kolekcích přesahuje radiolarit 80 %, v obou pojednávaných souborech radiolarit téměř chybí a dominují zde bíle patinované pazourky. Nepochybně tedy jde o druhotný výběr a radiolaritové artefakty zůstaly jinde. Nelze ovšem pominout, že sám Lavický ve svém deníku pod katastrem Bosenitz (Tvarožná) z roku 1937 (15 návštěv) vyčísluje 457 artefaktů z radiolaritu a 563 z „pazourků“ (a patrně ze všech ostatních surovin). Z 16 pochůzek v následujícím roce činil tento poměr 536 ku 449, Nezvěstná má být kolekce z 19. 10. 1937: 278 radiolaritů a 190 pazourků, u níž je poznamenáno „für K 500,-“. Patrně šlo o nějaký prodej nebo nákup. Je zřejmé, že podíl neaurignacienských surovin byl u Lavického neobvykle vysoký, což je možno vysvětlit tím, že do „pazourků“ zahrnoval i (pseudo-?) artefakty z nejrůznějších surovin a že možná natrefil na nějaké později opomíjené zvláštní koncentrace.

Z nových sběrů P. Šmacha je k vyobrazení vybrána hrotitá čepel z porcelanitu (determinoval A. Přichystal), protože tato surovina nebyla dosud z lokality hlášena (obr. 42: 1), a miniaturní škrabadlo v kombinaci s aurignacienským rydlem variety Kohoutovice (Oliva 1987, 24–29) na pazourkové čepeli (obr. 42: 2).

Obr. 41. Tvarožná. Vybrané artefakty. Kresba T. Janků.

Fig. 41. Tvarožná. Selected artefacts. Drawing by T. Janků.

Obr. 42. Tvarožná. Hrotitá čepel a kombinovaný nástroj. Kresba T. Janků.

Fig. 42. Tvarožná. A pointed blade and a combined tool. Drawing by T. Janků.

Literatura

Oliva, M. 1987: *Aurignacien na Moravě*. Studie Muzea Kroměřížska '87. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska.

Skutil, J. 1949: Tvarožná u Brna – paleolitická stanice s radiolaritovou industrií. *Vlastivědný věstník moravský* IV(5), 195–198.

Valoch, K. 1976: Das entwickelte Aurignacien von Tvarožná bei Brno. *Acta Musei Moraviae, Scientiae sociales* LXI, 7–30.

Summary

One of the largest Late Aurignacian (or Epi-Aurignacian) assemblages (Fig. 41, 42). comes from the Tvarožná I site (Brno-Country District). The collection transferred from the Charles University in Prague to the Moravian Museum is one of the firsts which J. Lavický acquired at the site. The assemblage contains endscrapers and Aurignacian forms among the dominant borers (obr. 41). The leaf point is made of erratic flint (obr. 41: 1). It is worth mentioning that this particular raw material is dominant in the collection, while radiolarite (which dominates other assemblages from more than 80%) is almost absent. These artefacts were probably deposited separately elsewhere.

Martin Oliva

Vážany (k. ú. Vážany u Uherského Hradiště, okr. Uherské Hradiště)

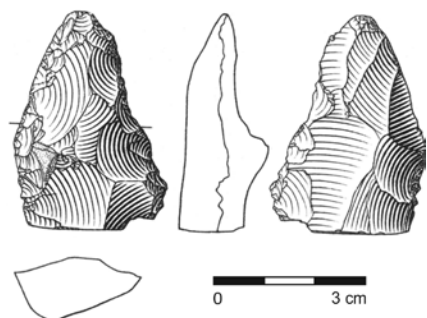
„Louky Vranovy“.

Paleolit. Ojedinelý artefakt. Povrchový sběr. Průzkum.

Uložení nálezů: dočasně u nálezce.

Lokalizace: WGS-84: 49.0402101N, 17.2999149E

Místo nálezů je situováno v nadmořské výšce 355 m, na výrazném temeni při severozápadním okraji extravilánu obce Vážany (okr. Uherské Hradiště) v trati označované jako „Louky Vranovy“. Ojedinelý paleolitický nález lze klasifikovat jako zlomek bifaciálně retušovaného hrotitého artefaktu nepravidelného

Obr. 43. Vážany. Zlomek asymetrického bifaciálně retušovaného hrotitého artefaktu z rohovce typu Krumlovský les. Kresba J. Brenner.

Fig. 43. Vážany. An asymmetrical bifacially retouched pointed artefact from Krumlovský les-type chert. Drawing by J. Brenner.

tvaru (rozměry 46 × 28 × 17 mm, hmotnost 19 g). Je vyroben z rohovce typu Krumlovský les (pravděpodobně varieta II), přičemž většina jeho povrchu je pokryta bílou patinou s občasnými odlomeními recentní povahy (obr. 43). Lokalita se nachází v blízkosti známých paleolitických nalezišť (Tučapy, Ořechov, Domanín), a bude tak v budoucnu dále předmětem zájmu.

Literatura

Neuveдено.

Summary

An asymmetrical bifacially retouched pointed artefact (Fig. 43) from Krumlovský les-type chert was found in Vážany (Uherské Hradiště District), in 'Louky Vranovy' field.

Klára Augustinová

Vedrovice (okr. Znojmo)

Vedrovice IV; kóta 265 m.

Mladý paleolit. Dílenský areál. Povrchový sběr. Průzkum.

Uložení nálezů: Moravské zemské muzeum – Ústav Anthropos, 2 ks dočasně u nálezce.

Lokalizace: WGS-84: 49.0154047N, 16.4155236E

V širším okolí kóty 265 m na katastru obcí Vedrovice a Jezeřany-Maršovice se zejména ve směru jihozápadním nachází rozsáhlý areál na výrobu polotovaru štípané industrie z počátku mladého paleolitu i mladších období pravěku.

Lokalitu objevil V. Effenberger koncem 50. let. Na lokalitě sbírali K. Valoch, M. Oliva, A. Otta. Manželé Nerudovi zde vykopali v roce 2000 i dvě sondy. Zdeňka Nerudová (2008) z lokality uvádí podchycených 643 kusů štípané paleolitické industrie. Retušované typy se zde vyskytují vzácně.

V roce 2016 zde provedl autor zprávy na přání M. Olivy intenzivní povrchový sběr štípané industrie v souvislosti s výzkumem těžebních areálů rohovce typu Krumlovský les. Za dva dny prospekce zde našel 33,5 kg štípané industrie, a to jak paleolitické, tak i z mladšího období.

Roku 2019 zde autor provedl jeden výběrový sběr, při kterém se mu podařilo ve vzdálenosti 10 m severovýchodně od tyče geodetického bodu vyzdvihnout kýlovité škrabadlo s bohatou retuší (obr. 44), které má na povrchu i vrstvu vysráženého sintru, a opodál pak paleolitickou zkoušku suroviny – načatý valoun z rohovce typu Krumlovský les, varieta I o váze 41 kg, taktéž se stopami vysráženého sintru (obr. 45).

Obr. 44. Vedrovice. Škrabadlo. Foto P. Šmacha.

Fig. 44. Vedrovice. An endscraper. Photo by P. Šmacha.